

ლიტერატურული განები

№18 (274) 2 - 15 ოქტომბერი 2020

გამოდის ორ კვირაში ერთხელ, პარასკეობით

ფასი 80 თეთრი

პრეზენტაცია

ზაალ სამადაშვილი
ანდრო ბუაჩიძე
რუსულან რუხაძე
ბექა ქურხული

პლატფორმა

ნუგზარ ზაზანაშვილი
ნანა გასვიანი
კატო ჯავახიშვილი
ალა დათუკიშვილი

კულტურული

ლადო კილასონია
თარეგმანი
ნაზიმ ჰიქმეთი

რეალობა

„ლიტერა“ 2020 — საუკათხესონი და სხვა...

„ბრძოლის ყიუინა მომესმა...“ — ასე იწყება ერთი ძველი საბრძოლო ხასიათის ქართული სიმღერა. პოდა, სწორედ ეს სიტყვები ამომიტივტივდა, როცა მწერალთა სახლმა „ლიტერას“ მოკლე სია გამოაქვეყნა და ფინანსურისტების ვინაობა გვამცნო.

კორონაჟამიანობისას სხვათემით ძალიან სწრაფად გამოცოცხლდა ფეისბუქის ქართულენოვანი აუდიტორია — ბევრი იმსჯელეს, განიხილეს, რასაკვირველია, გასაიდუმლოებული უიურის წევრებსაც გადასწვლნენ. ნომინაციებს მიღმა დარჩენილებს ამხნევებდნენ; გულშემატკივართა ჯარი კონკურსის მესვეურთა გადაწყვეტილებას მათ კედელზე აპროტესტებდა და დაილია ჭავჭავაძისეულ სიბრძნეს მოიხმობდა — სანოელ-საკმეველი თავის გზას არ დაკარგავს...

არადა, ლიტერატურული საზოგადოება ვერა და ვერ შეეგუა, ერთი შეხედვით, მარტივ ჭეშმარიტებას — ყველა კონკურსის შედეგი უიურის წევრთა უმრავლესობის გემოვნების გამოძახილია. და საერთოდაც, აშკარად გადამეტებულად მეჩვენება, ჩვენ თანამედროვეთ ჩვენსავე გემოვნებით გენიოსები ვუწოდოთ და მათი ტექსტები შედევრებად შევრაცხოთ და ამ გენიოსებისა და შედევრების შეუმჩნევლობაში უიურის წევრები დაუღალვად ვადანაშაულოთ. ასე თუ გაგრძელდა, ხვალ-ზეგ ალარც კონკურსის გამართვის სურვილი გაუჩინდება ვინმეს და უიურის წევრობაც იმ ტვირთად იქცევა, რომლის ზიდვაც დროთა განმავლობაში სულ უფრო ნაკლებ ადამიანს მოუნდება.

მოკლედ, ეს შესავლისთვის...
ახლა კი — საქმე.

XVI

* * *

საკვირველია
რომ ბოლომდე გამომყევით
ლექსები

არ მეგონა

მეგონა მომძეზრდებოდით
ან თქვენ მოგხეზრდებოდით

მაგრამ ისევ ისე გამოვიდა —
კაცი ბჭობდაო

საკვირველია

და ყველაფერი საკვირველია
რაც თავს გადამხდა
დაბადებით დაწყებული

და რაც კიდევ გადამხდება
სიკვდილით დამთავრებული

* * *

კორონავირუსობის უამს
აყვავებული ჭერამი

გამითენდა კიდევ ერთი დღე
დიდი მაღლობა

ავდექი
ფარდა გადავწიე

კარგი დღეა
მზიანი
ოთახის ყვავილებსაც მოუხდება

დილის ჩაი
ჰიგიენა

გარეთ არ გახვიდეთო
მაგრამ უკვე მეოთხე დღეა
გარეთ ფეხი არ გამიდგამს
და დღეს უნდა გავიდე
ისე
გავისეირნო კარგ ამინდში ცოტა ხნით
ჰაერი ჩავყლაპო

გამოვდიგვრ სადარბაზოდან და
მხვდება აყვავებული ჭერამი
40 წლის ნინ კურკიდან თავისით
რომ აღმოცენდა
ელექტრობობის მიტყუპებული
პირდაპირ ჩემი სადარბაზოს წინ

ერთი მოყვავილე ხე ყიფშიძის ქუჩაზე

მობერდა უკვე
ხმელი ტოტები მოემატა
ის კი მაინც ჯიუტად ყვავის
ყველ წელს
მარტში
ოდნავ შესამჩნევ თეთრ
სიფრიფანა
შექს
აუმევს

ამ შუქში ვჩერდები ცოტა ხნით
და მერე მივდივარ

* * *
კორონავირუსობის უამს
პატარა ბალში

რა კარგი აპრილია
რა კარგი დღეა
რა თბილი მზეა

რა ლამაზად გამოუბამთ
ხასხასა პატრია ფოთლები ხეებს
რა მშვენივრად ჭიკჭიკებენ ჩიტები
რა ხალისინად ქანაობს საქანელაზე
ის თმაგადახოტრილი პუტკუნა ბიჭი
ან ეს გამზდარი ქერა პატარა ბიჭი
რა მარჯვედ „კატაობს“ დიდ ველოსიპედზე
რომლის პედალებს ძლიერს სწვევდება
ანდა რა საყვარლად დაბაჯბაჯებს
ერთი ბენო გოგო: ცოტათი გაბაჯბაჯდება
და სასწრაფოდ უკან — დედის კალთისაკენ

ხანშიშესულები კი ვსხედვართ ბალის
სკამებზე ცალ-ცალკე
ერთმანეთისაგან მოძორებით
და ვუყურებო ბავშვებს
ვისაც „სოციალური დისტანციის“ დაცვას
ვერაფრით ასწავლი

* * *

როგორ უხდება ეს სუსტი ქარი
ამ ცხელ ივნისა,
სუსტი ქარი — ნიავზე მეტი,
მაგრამ ნამდვილ ქარზე ნაკლები.

ლეგა მტრედების გუნდი
ბალში დაცვენილ
თეთრ თუთას მიირთმევს.

პატარა, მსუქანი ბიჭი
ოსტატურად „დაკატაობს“ ორთვალაზე...
ჩემს დროს ეგეთ რამეს,
ოლონდ უფრო დიდბორბლებიანს
და მექანიკურს,
მხოლოდ ცირკში ნახავდი —
ექვილიბრისტების გამოსვლისას.

— რა ჰქვია ამ ორთვალას, ბიჭი?
(რაღაც ჩაიბურდლუნა)
— რაო?
— ჰოვერბორდი (გავიგონე როგორც იქნა).

ასე რომ, ამ დღესაც არა უშავს:
მერე რა რომ კოვიდი ჯერ არ გამქრალა,
სამაგიეროდ — სუსტი ქარი უბრავს,
მტრედები თუთას მიირთმევნ,
მე ახალ სიტყვებს ესწავლობა...

* * *

კორონავირუსობის უამს
შინ გამომწყვდეულ ნატას

ველარ იტან — გიუობ,
მეზობელო ნატა,
მარტობას — გიჯობს
გაიჩინო კატა.

მოეშვები ზლუქუნს,
დაივიწყებ ბოდვას,
მიერვევი სულდგმულს,
გაერთობი ცოტა.

ყოფნაც განა რა?
მიჩვევაა მხოლოდ...
ხოლო ნამდვილ სოლოს
შეასრულებ ბოლოს.

* * *

კორონავირუსობის უამს
კიდევ ერთ პატარა ბალში

ეს სკამი ლელვის ქვეშა დგას,
ის სკამი — კვიპაროსის,
ეს ხე უყვარდა ადამს და
ის ხე უყვარდა მოსეს.

დრო უცნაური რამაა,
დროს რას გაუგებს კაცი?
ხე უფრო ჩვენებურია —
ხან მზე სწვავს, ხანაც ანვიმს.

ჰოდა, შევეშვათ სხვისებურს,
ვეფეროთ ჩვენებურებს...
ეს ქარიც ჩვენებურია,
უბრალოდ ზოგჯერ ურევს...

* * *

მე ბავშვობაში ჩიტის რძეც კი
არ მაკლდა

უფრო სწორედ
ჯერ ზეფირი იყო შოკოლადში
მერე ჩიტის რძეც გამოჩნდა
იმავე გემოთი

არა

მდიდრები არასოდეს ვყოფილვართ
მაგრამ მანც მანებივრებდნენ ბებიები
ბებიდები
დედა

და კიდეც გამომყვა —
ამ სიბერეშიც მიყვარს
ზეფირი შოკოლადშიც
და ჩიტის რძეც

ოლონდ ახლა —
ექიმების აკრძალვების მიუხედავად
პირს როცა ჩავიტყბარუნებ —
ცოტათი
სევდაც
შემომეპარება
ხოლმე

* * *

კარგია ყრმობა...
სიჭაბუკეც...
როცა დედ-მამა ჯერ ისევ
ახალგაზრდაა,
მათი მეგობრებიც
ახალგაზრდები არიან
და სტუმრიანობაა ჩვენს სახლში.

მე ბებიები მანებივრებენ:
საზამთროს მურაბა,
ატმის კომპოტი,
ზეფირი შოკოლადში,
მარმელადი შოკოლადში...
და წიგნებს მიეკითხავენ:
წიქარა,
ხუთაუნწულა,
ნაცარქექია,
პინოქიო,
ჩიპოლინო,
მერე — განძის კუნძული,
კაპიტან გრანტის შვილები...
და მეც ნელ-ნელა გემოს ვუგებ
და თვითონ ვიწყებ:
რობინზონ კრუზო,
80000 კილომეტრი წყალქვეშ,
შერლოკ შოლმის თავგადასავალი,
მამელუკი,
დიდი ღამე...

სიმყუდროვე და დაცულობის
გაუცნობიერებელი შეგრძნება...

კარგია, ყრმობა,
სიჭაბუკე,
ახალგაზრდობაც,
შუა ხანიც კი...

კარგია...
ვიდრე ვიწმე გეფარება,
ვიდრე დარჩები პირისპირ...

* * *
დაილალე
მაგრამ მაინც განაგრძობ სვლას
ზაფხულის ღამის ქუჩით
ხატისაგან ფოთოლდამჭენარი
ჭადრების გვერდით

და
გრძნობ
რა გულდასაწყვეტია
მეტისმეტად გულდასაწყვეტია
ის რომ ვერ ჩერდები

სულ წინ და წინ და წინ და

საით

სულ წინ და წინ და წინ და

თან წინ გახედვა არ შეგიძლია
შეგიძლია გაიხედო მხოლოდ უკან

სულ წინ და წინ და წინ და

რა წინდა გაგიძლებს
რა ფეხსაცმელი

* * *
ფილოსოფოსთა პრძნობითა —
სურვილები
სურვილები გვაწამებს
სურვილებითა ვართ მივაჭვული
საქაოსო

ପ୍ରାଚୀନ କବିତା

აფხაზეთსა და ომზე როცა არის ლაპარაკი, ყოველთვის სუბტროპიკული მცენარეულობა ერვენებათ და ეს ცველაფერი მართლა იყო — მაგნოლიებსა და ევკალიპტებში მიყრილ-მოყრილი გვამები, ეგზოტიკური ხეების ძირში გათხრილი საფლავები, სისხლიანი ზღვა, აფეთქებული თვითმფრინავები და დამწვარ-დაღრეკილი ცხელრები, სასვე სანაშენედნ გაქცეული სახ-ადშეყრილი მაიმუნები, რომლებიც ნახევარ ქალაქს მოედვნენ და მერე მთელ ზღვის პირებში გაიფანტებოდნ. ნაშუალამებს მარათობელი ტყვევების კორიანტებელი მაგნოლიებზე შემომჯდარი მაიმუნების შეშინებულ თვალებში ირეკლებოდა და მერე წკაპუნით ცვიონდა სისხლიან ზღვაში. იქ შორს გასული მებადურები თევზებსაც აწყდებოდნენ და გვამებსაც. დაჭრილ თევზებს ნავის ძირას ყრიდნენ, გვამებს კი გულგრილად უქცევდნენ გვერდს. სუბტროპიკული სასაფლაოს თავზე წითლად ამოდიოდა მზე და ანათებდა სისხლიან ზღვას, სისხლიან სანაპიროს, სისხლიანი სოხუმის ქუჩებს და მიმდებარე ჭალებს, სადაც ყვავები იყვნენ ჩაბუდებული. ყვავები ადამიანებს ესხმოდნენ თავს და ამიტომ კალაშნიკოვის ტყვიით გაგლეჯილები თითქმის ყოველ ნაბიჯზე ეყარნენ. საიდანლაც ეგზოტიკული ცხოველებიც გაჩინდნენ — ავაზა და ლეოპარდი. ისინი ამაყად დააბიჯებდნენ სოხუმის ქუჩებში; ძალიან ლამაზები იყვნენ და ავტომატიანები მთ დასახოცად ვერ იძეტებდნენ, მერე კი მაინც აქციებს სამიზნედ და ორივე მოულოდნელად გაქრა. მზე კი ამოდიოდა, წითლად ამოდიოდა, წითლადვე იღვრებოდა ზღვაში. ეს სისხლი იყო, სისხლიანი მზე, სისხლიანი ზღვა, სისხლიანი ქუჩები, სისხლიანი ტყეჭალები.

ვაკებული სახეები ჰქონდათ ან გაღმიტებული, მაგრამ სიკვდილზე ფიქრი ყველა სახეს ირიბად სერავდა. ეს ნიშანი, ჩემი აზრით, კადრებში უფრო ნაკლებად, ფოტოებზე კი უფრო თვალნათლივ იყო აღნეჭდა-ილი. ამ ვიდეოებიდან მეც მეტნილად ფოტოასლებს ვიღებდი არამხოლოდ „მეგა-პოლისისთვის“ არამედ სხვა გაზეთებისთვისაც. გადაგზავნა-გადმიოგზავნისთვის დრო აღარ რჩებოდა და სურათების პრესაში განაცნილება მე დამაკისრეს.

საღამობით რედაქციის ერთ ოთახში
მეოთხე სართულზე ვიყრიდით თაგს —
ფოტოგამნანილებელი და მსუქანი სტილი-
ისტი ემირი, უბრად ვისხვდით და პარია
სიიჩებით შენარე ჭაჭას ვურტყამდით. მო-
საღამოვდებოდა და ეზოში სტამბის დან-

ერთხელ მე და ჯანო გვიანობამდე შევი-
ყევით ლაპარაკს. გარეთ თოვდა. ჰატაქი
დარბაზი თანდათან გაიცსო, მერე კი სავი-
სებით შეუმჩნევლად გადაიჭედა. შეუ ლა-
პარაკში ვიყავით, რომ ნიკო გამახსენდა,
უზებლიერ კუთხის კენ გავაპარე თვალი და
ნაცნობი სახე მეცა თვალში. შეზარხოშებ-
ულ, ამღვრეულ სიფათებს შროის გაქვავი-
ბულმა, ფერხასულმა სახებ გაიღვა. მარ-
ტო არ იყო, ნინ ვიღაც ეჯდა, ისიც ისეთი-
ვე გაქვავებული, უხმო და ფერწასული.
დროდადრო თუ დასცდებოდათ სიტყვა-
ლვინოსაც უხმოდ სვამდნენ, თითქმის ხმ-
ელად და უსიტყვოდ. ხანგამოშევებით ნიკო-
თავს დახრიდა და ერთად მოგროვილ ფუ-
რცლებზე რაღაცას ინიშნავდა თუ წერდა.
გამახსენდა ის დღეები, როცა ვიდეო-

ჟღენთილი. ვიდეო-რგოლებზე აღმტვებული ნიკოს გამოსახულება წარსულს ჩაბარდა. ის ახლა სულ სხვა იყო რეალური და ფერმერთალი.

— კანტუზია გადავიტანე, — თქვა მშვიდად.

შევიდად ლაპარაკობდა, ბაგრაძ ამ სი-
შევიდეს რაღაცნაირი სიმძიმე ახლდა, ამ-
ავე დროს იგრძნობოდა, რომ ლაპარაკი
უნდოდა, მაგრამ უმძიმდა.

ერთ მხერალს უთქვამს, მასონვრობა
და მის მიზანი და მიზანის მიზანი

ଫଳିଲ୍ପାଗିବିତ ଅରିନୀ, ଘାଟ୍ଯୁଗ୍ରେସର୍ ଦ୍ୱାରା ଅରାମ-
ସାଫ ଗିର୍ଗ୍ରେସର୍. ଆସେ ଯୋଗ ନେଇଥିବା ମିଠା ଗର୍ବନ୍ଧ-
ବା ତାହାକୁ ମାତ୍ରାକୁରାପାଦୀ ଅଳ୍ପକ୍ଷଧିଲ ଓତ-
କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଗ ହାତ୍ୟକ୍ରିଲିଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ଉପରେବାନ୍ତ ଉପରେ-
ଅର ଗାମିନ୍ଗଲିଙ୍କିବା. ଶାୟବାରି କ୍ୟାମ୍ପାରା ଦ୍ୱାରା ଉପରେବାନ୍ତ
ଦ୍ୱାରା ମିଳିବାରେ ମାତ୍ରାକ୍ଷରିତ ହେଲାମାତ୍ରା ଏକନିମ୍ନଲିଖିତ

თოვდა. უზარმაშარ, დათოვლილ მინ-
დორზე უსინათლო მიაბიჯებდა და თავი-
სი გრძელი ლაპადის კალთებს მიაფრია-
ლებდა. დროოდადრო ჩერდებოდა, თოვლ-
ში მიწას სინჯავდა და მერე გზას განაგრ-
ძობდა. მინდვრად დღიდ ყვავები დაფრი-
ნავდნენ და ხანგამოშვებით თოვლზე სხდე-
ბოდნენ. ქარი უბერავდა, დაბლობებში
უკვე ქარბუქი ქროდა. ნიკო უყურებდა სწ-
რაფად მოსიარულე უსინათლოს და რა-
ღაც აფიქრებდა. ცოტა ხანმი ორმხრივი
სროლა უნდა ამტყყდარიყო, მამისმაძიებე-
ლი კი შეა მინდორს მიკვევალვდა, მიდიო-
და მოკლე-მოკლე ნაბიჯებით, როგორც
საფრთხობელა და აფრთხობდა ყვავებს.
თოვლი, ყვავები, ვეება თეთრი მინდორი

ანდრო ბუაჩიძე

მარისაპირებლი

ადგარების რახოთ წყდებოდა. სტამბი-დან გამოსული მუშები ჯგროდ მიემართებოდნენ სასადილოსკენ. იქ წყალწყალა ღვა-ინის სვამდნენ და ტაფაზე შემწვარ შიგნი-ნეულს აყოლებდნენ. ხრაკის სუნი სამზა-რეულოდან ჩვენამდე აღწევა. ზოგჯერ მოგვიანებით მე და ემირიც შევდიოდით ცარიელ სასადილოში და მერე შინ ვპრუნ-დებოდით, ბენელ ღამეში ვითანანტებოდით.

და მოსიარულე საფრთხობელა... შორს
ზღვის მწვანე ზოლი მოჩანდა და უმზეო
დასალიერი. უსინათლოც იქით მიდიოდა,
ჰორიზონტისკენ, იქ ეგულებოდა ყველაფ-
რის მიღმა გასული მამამისი. შეუამინდორს
იყო გაცდენილი, სროლა რომ ატყდა. ქარ-
ბუქში ნუოდა ტყვიები. უსინათლო კი თა-
ვანეული მიღიოდა, არ გაჩერებულა, არ
დაცემულა, არც დამხობილა, მიდიოდა და
მიდიოდა...

ମାମାସ。 ମିଳିବି କାତ୍ରାରା ଦୀଶିପି ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ତାମାଶିମ୍ବଦ୍ଧ
ଫା。 ଏହି ନୀକୁଳୀ ସାବଲ୍ଲେଖୁଲିପା ଯୁଗ ଦା ରନ୍ଧମ ଶର୍ମି
ନମ୍ବି, କୁର୍ର ନ୍ତାରମଣିଲ୍ଲଙ୍ଗନ୍ଦା ମାତରାଙ୍ଗ ଶର୍ମି ଯୁଗ
ଜ୍ଞାନାସ。 ଅରାଦା, ଦାଲ୍ଲିନାନ ଶର୍ମି ମନ୍ଦିରିନା ନାବାଗ୍ରହ
ଲା, ଦାଲ୍ଲିନାନ ଶର୍ମି, ଅରା ମାନ୍ଦିଲିଲିସ ଗାମର, ଅରା
ଶର୍ମିର ମନ୍ଦିରିନା, ରନ୍ଧମ ଆଶ ସାଶତ୍ରିକୁ ନମିଦିଲାନ ଶିଳ୍ପ
ଫାଦରିଜ୍ଞନ୍ଦେବା ତିତକ୍ଷମିଲି ଶୈୟଶଲ୍ଲଙ୍ଗବେଲି ଶ୍ରୀଜ୍ଞନ୍ଦେବ
ଦିନଦା। ମାଗରାମ ଦାଦରିଜ୍ଞନ୍ଦା, ଲାଲନନ୍ଦ ମାମି
ଅଲାରା ଦାଶ୍ବିଦା ଶିଳ୍ପ ଦା ମାସ କୃତ ମିଳି ପ୍ରବ୍ରାହ୍ମ
ବ୍ରାହ୍ମଦାତା ମାମିଲି ଦିନ୍ଦାପାଦ ଗାଦାକିତ୍ତା।

ნიკოლ პაუზა გააკეთა. ჭიქა ასწინა და
მოსვა. ომის დამთავრებამდე კიდევ ბევრ-
ჯერ ვნახეო, ამოლერდა. ყველა იცნობდა
და არავინ ესროდათ. რამდენჯერმე კი ამ-
ოიდეს მიზანში, მაგრამ თურმე აღარ უს-
ვრიათ, ეცოდებოდათ. ყველა მებრძოლი
ვიღაცას თუ რაღაცას ექებდა, ამიტომაც
თანაუგრძნებოდნენ ალბათ ამ მამისმამიე-
ბელ საფრთხობელას.

ნიკომ მომანოდა თავისი ჩანაწერები და
ჩუმად ვკითხულობდი: „არსად იყო ბლინდ-
აჟები, დაცარიელებულ შენობებში შევ-
დიოდით, იქ ვაფარებდით თავს და იქიდ-
ანვე ვასროდით. ნაშუადღევს აგუძერასთ-
ან ტყვევიბის წვიმა წამოვიდა. მერე ტყვი-
ამფრქვევიდან ისროდნენ. დრომ გაიარა
და სიწყნარე ჩამოდგა, ოლონდ ისეთი, და-
ძაბულობა რომ იგრძნობა და გამაყრუე-
ბელი ბათქი მოჰყვება. მაგრამ — არა! ბათ-
ქი არ ისმოდა. შორიაბლოს უსინათლონ გა-
მოჩნდა. ორი ჩეჩენი „ბოევიკ“ მოსდევდა,
ხელისკვრით მოჰყავდათ, „სადაური ხარ,
ვინა ხარო“, ეკითხებოდნენ, ის კი ხმას არ
იღებდა — მომდურავი სახითა და ცარიე-
ლი თვალებით უშენდა, მერე კი უთხრა:

იქნება უსისათლო ზე კიდევ არაე ვაზო-ძე
თქი, ვიფიქრებ. საღამომდე ვერაფერს წა
ვაწყდი, მაგრამ იხტიბარი არ გავიტეხე დ
ძებნა ვანვაგრძე. და ვნახე ჩანაწერი, სად
აც ბიჭები ისევ ფანდურზე მღერიან: „და
უკარით, რომ ძველ ხანჯალს ელდა ეცეს
გაისარჯოს და ბრძოლაში დაიხარჯოს“...
მღერიან, როგორც ყოველთვის გაღიმებულები; რამდენიმე მღერის, დანარჩენები კ
ჩუმად არიან, ზოგი თითქოს უდარდელად
იღიმება, ზოგს კი მძიმე და გაქვავებულ
გამოხედვა აქვს. ნიკო აქ არ არის, სამაგი
ეროდ ბიჭებს შორის ვიპოვე ცარიელთვ
ალებიანი, უაზრო გამომეტყველების ად
ამიანი. ეს უსინათლოა. გამოსახულებ
გავადიდე და ჩემს ვარაუდი დავრწმუნებ
დი. ის სრულიად გაურკევევლი მიმართ
ულებით იყურება, მუქი ლაბადა აცვია
რომლის კალთაც გვერდით აქვს გამოჩრ
ილი. ის, რა თქმა უნდა, არ მღერის. უმეტე
ყველო სახეზე რაღაც ღიმილის მსგავსი
აქვს გადაფენილი. თვითონ თითქმის არ
იძვრის, გახევებულია, მხოლოდ თავს აპ
რუნებს ოდნავ აქეთ-იქით. ჩემთვის კონ
ქრობ, რადგან ქართველებთან ერთად არ
ის, მათივე თანაზიარია, ნუთუ შეიძლება
რომ ამხელა იმში მამის გარდა არაფერ
არ აინტერესებდეს-მეთქი. აკა მორყეულ
გემზე ასვლას აპირებდა, ბოლოს კი აღარ
ავიდა. იმ გემზე ხომ სოხუმელი ქართვე
ლები იყვნენ? ის არ ამხელს თავის ვინა
ობას, რადგან უნდა მამის მკელელს მიაგ
ნოს-მეთქი — აი, ამას ვიფიქრობდი, როც
კინომიერტივი გამოვრთე.

გეძნება. გეძი რის ვაი-ვაგლანით მი-
აპოდს ტალღებს. გემს ძალლი ედევნება,
ზღვაში ხტება და მიცურავს, უსინათლო
კი ნაპირზე რჩება, რადგან მამას დაექცეს,
მან მამა უნდა მოძებნოს.

* * *

სიზმრები ამერია, უფრო სწორად, სიზმრებში ადამიანები ამერია. დამესიზმრემირი, რომელსაც გრძელი ლაპადა ეცვალ ხელში ჯოხი ეჭირა და უმწეოდ ასაგსავებდა. ჩვენი რედაქტორის ოთახის კარი შემოაღო, შემოვიდა და მეყითხება: „ინფორმაციები მოვიდა?“ „კი, მოვიდა“ — ვპასუხობ და ფურცლებს ვანვდი. ვაკვირდები თვალები ცარიელი აქვს, შიგ დღის სინათლე ირეკლება, თვალის კაკლები არ უჩინას. „დამისხი“ — მეუბნება ემირი. ვუსახაობ გადაკარავს და მიდის. „სად მიდიხხარ?“, „მა მას ვეძებ“ — მპასუხობს ემირი და მირაც რაცებს, თან ჯოხს აკაკუნებს. „მაშ, გველა ადამიანი მამისმაძიებელი ყოფილა“ — ვთიქრობ და უკრარდ მელვიძება.

* * *

მეორე დღესვე მიყვაკითხე კაფე-ბარს.
კაფე-ბარი ეწერა, თორემ ისე ერთი ჩვეულებრივი „ზაბეგალოვეკა“ იყო. საღამოთი სანთლებს ანთებდნენ და შეეგძლო, გვიანობამდე ყოფილიყიავი, სანამ გადაჭედილი მეტროს შესასვლელი ჩაიკეტებოდა. ნიკო ვნახებ და ჩემი ნაპოვნის შესახებ მოვუყევი. არ გაჰქირვებია. უსინათლოზე მითხრა, სად იყო წამსვლელი, მამის უპოვნელად ნაბიჯსაც არ გადადგამდაო. ეს ამოთქვა და საგურა ჭიქა დაცალა, მერე ისეთი სახე მიიღო, მივხვდი, რალაცის გაზიარებას აპირებდა. ეტყობა, გულზე მოხვდა ჩემი ნათქვამი და თავისთვზე იმის თქმა დააპირა, რასაც აქამდე ვერ ამბობდა. ცოლს ადრევე გაჰყორდა და ის და მამამისი ერთად ცხოვრობდნენ ჩიტაძეზე ერთ დიდ ოთახში. ამ ოთახში მოდიოდნენ მასთან მისი უბნელები და მეგობრები, თვითონ თუ არ იყო სახლში, ბიჭებს მამა უწევდა მოკრძალებულ მასპინძლობას. თვითონაც არაერთხელ შესწრებია ბიჭებთან მოსაუბრე

და. ჩვენი რედაციის ოთახის კარი შემოაღო, შემოვიდა და მეკითხება: „ინფორმაციები მოვიდა?“ „კი, მოვიდა“ — ვპასუხს ობ და ფურცლებს ვაწვდი. ვაკვირდები თვალები ცარიელი აქვს, შიგ დღის სინა თლე ირეკლება, თვალის კაკლები არ უჩა ანს. „დამისხი“ — მეუბნება ემირი. ვუსახობ გადაკრაას და მიდის, „სად მიდიხარ?“, „მა მას ვეძებ“ — მპასუხობს ემირი და მირაც რაცებს, თან ჯოხს აკაუნებს. „მაშ, ყველა ადამიანი მამისმაძიებელი ყოფილა“ — ვფიქრობ და უეცრად მეღვიძება.

* * *

მძიმედ გავცივდი, სიცხე მომცა. ვიწე ქი, თითქმის ვაბოლოებდი. ღამღამობი ჩვენება მქონდა — ვხედავდი, აფხაზეთი დან დევნილები როგორ მიიწვედნენ უღელტეხილისკენ, ვხედავდი, როგორ ადიოდნენ ამ საშინელ გოლგოთაზე ბავშვები ქალები, მოხუცები. ზოგი ეცემოდა და ვეღარ დგებოდა. ავდარი, თოვლი, ქარი.. ადამიანები ადიან ალმართზე, იქცევიან დ

დგებიან, იქცევიან და დგებიან. ვიღაცასა
საფლავი გაუთხარეს. თხრიან საფლავს და
მარხავენ. ვიღაცას მოშივდა. ახ-
ლადგათხრილ საფლავთანვე ჩამოჯდება
და ჭამს. „მცირავა“, — ამბობს ბავშვი. მოხუ-
ცი ქალი გულში იკრავს და ათბობს. დედა
არ არის, დედა არ ჩანს. ზემოდან თუ დახე-
დავ, დაინახვ, როგორ მიიკლავნება უღე-
ლტეხილისკენ დევნილების გრძელი რიგი.

* * *

უბანში რამდენიმე ბიჭი დაბრუნდა, სხვები კი არ ჩანდნენ. ვინც დაიღუპა, იმათთი სახელები ყველამ იცოდა. ზოგიერთებზები ისიც იცოდნენ, როგორ და სად დაიღუპა. ჩამოსულთაგან უმტესი სახლში იყენები გამოკეტილები და გარეთ არ გამოდიოდნენ. უბანი ისეთივე ცარიელი იყო, როგორიც ომის დროს. ვიღაც-ვიღაცები დაიკარგნენ კიდეც. ომი აქვთ მოხდა, თბილისზე კი ჩრდილი ჩამონვა, მუქი და გაცრეცილი ჩრდილი. ამ ჩრდილქვეშ გვიანი შემოდგომის მზე გამოსჭვიოდა. მერე დაუბერა ქარმა და ხმელი ფოთლები გააფრიალა. ეს უკვე სევდა იყო, სევდა, რომელიც მარადიულ არყოფნას დაემსგავსა.

ნიკოს ჩანაწერებიდან

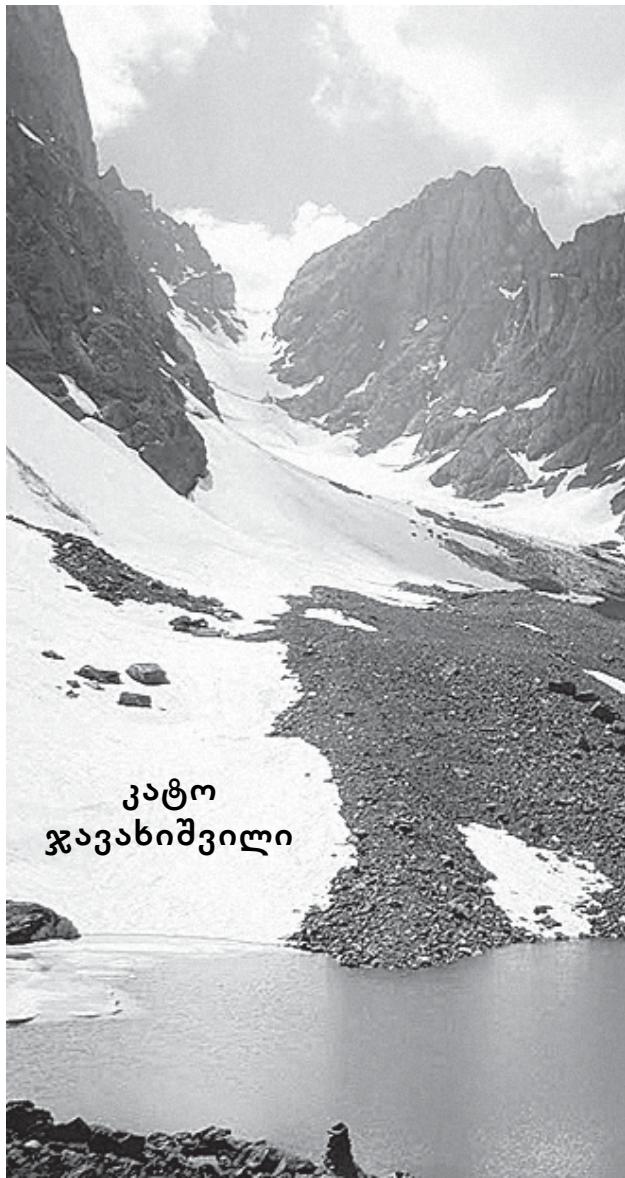
„წვიმდა. მთელმა პატალიონმა დამწვარი სკოლის შენობას შევაფარეთ თავის უსნათლოც აქ იყო. გამოველაპარაკე. თავისი თეთრი თვალებით მიყურებდა და ისეთი შთაბეჭდილება შემეტმხა, როგორც ყოველთვის, რომ მხედვადა. მამისმაძიებლობაზე ლაპარაკობდა. მისი მშობლები ადრე ვე გაყრილიყვნენ. მამა სხვა ქალაქში ცხოვრობდა. ჯერ კიდევ ბავშვობაში გაცცეულა მამის მოსახებნად და უპოვნია კიდეც-კითხვა-კითხვით მიუგნია. მამას გაპკვირვებია, როგორ მომავნოო, ხელი ჩაულია უსინათლოსთვის და აღარც გაუშვია. მეორე დღეს დედას ძმებთან ერთად ქვეყნაშეუძრავს და, რომ ვეძარ უნახავს, ისევ მამას მისდგომია. მამა მოქანდაკე იყო. ზღვის სიახლოვეს, პატარა ტბასთან თიხნარმინას აგროვებდა, ბიჭთან ერთად ურიკით მიჰკონდა, ერთ ადგილას ყრიდა ეზოში და იქვე მუშობდა. უსინათლო ბიჭი ყოველთვის გვერდით ეჯდა. ბიჭმა ყოველთვის იცოდა, რას ძერზავდა თიხისგან მამა. მამა სანაპიროს, ტალღებს და ზღვის ცხოველებს ძერნავდა. ბიჭი ცდილობდა, ნარმოედგინა სანაპირო, ზღვა და ზღვის ცხოველები. მას ქვეყნიერება მამის ნამუშევრების მეშვეობით ჰქონდა ნარმოდგენილი. სახლი საცხე იყო მამის ნამუშევრებით. ზოგჯერ მამა სხვადასხვა გამოიფენა-ზე აგზავნიდა თავის ქანდაკებებს და სახლი ცარიელდებოდა. ბიჭი დადიოდა დაცა-არიელბულ სახლში და ხელით სინჯავდა სიცარიელეს. მერე კი, როცა ყველა ქანდაკება სახლში ბრუნდებოდა, უსნათლო თავისი ხელით მიუჩნდა ხოლმე ადგილს. ბიჭი ხელისგულს უსვამდა მათ და გრძნობდა ცივ, გლუვ ზედაპირს, გრძნობდა საგნების რელიეფს, ქალის სხეულს, საკუთარ გამოსახულებას, ცხენის ტორსს, ფაფარს, როდესაც ომი დაინიყო, სახლში ყუმბარა შემოაგდეს და ყველაფერი ნამსხვრევებად ძირა, მირა ამ სახლოთან საერთოობა არის.

ոյցքա. Սյուն առ ասպարութիւն ունեցած գրադաւագունքներ ճակատ և սեցագան Շեյշարյան տապա մասմա հալուսուն ճակարգա և ալար մշխանձար, შնօն-ճան գագոնուա, րուս զաօ-վացացանուտ տօնեա մոռքյոնճա, մացրատ ալար մշխանձա. Տօն-տօ սասոնճար զացուունու մամա ծոփս ար աեսովա ճա. Մեխոլոնց մշորյալու ծացման ացանճա ծուա ծուա, րոնցա տցուուն ազագ ցածճ ճա մաս միսու ցագաճարինուն ունեցա ուությմուն ալար չյոնճա. մաժոն մամա ծոփս սաստումալուտան յաջճա, ხեմաս ար օլույթճա, գյումճա. ծոփմա ստեռ-ուցա, գյալլացեծան մը երկուունու մընացա ցա մոյցյուրնա ճա մամա մ սյորյալու Շեյշարյալա. մյումունիս գրուս ուսոնու սայցիրունճնեն, յետ-ճա ցայեթա յու տանճատան ունեցա ցորմաս. ծոփու ցեղալլեցիս ճամյումացեծասաւ չյարնակոնճա ճա մամա պոյցել ցեղալլս միսու կարնանետ յիթ-նուճ. մյուր տցուունու ծոփմա ճանինց յերինցա ճա տանճատան մոմյանունճա յունեց. պայ-լացյուրն այսանճա յայեթա ճա աճամունցիս, լիթ-ուցելուս, սացնեծ. պոյցելուց յու մուս նար-մոնճացնամու արսեծիունճա ճա սյաց յանճա յայեթա յանուն սալունան յւունայր ցորմաս ու-յեթա. սածուունու մամուս հարյուուտ ունեցա ճա յոմմանուն ունիւու — սեցագան սա արսեծիուսա տու սացնուս յուրույրու պացմուն. մամա ճութե-անս ոչչա սյունատունուս նամյումացյալու ճա հիացոյեր յունու արտալու ունուուրյա ճա. մյուր յա

დილობდა, ალაგ-ალაგ ჩაესწორებინა, რეალობის გათვალისწინებით მეტი სიცოცხლე შეეტანა მკვდარ მასალაში. ასეაუბა მხარი ბიჭმა მამას. მერე უკვე თვითონ ბიჭი მიდიოდა ტბის სიახლოვეს და თიხნარი მიწა მოჰქონდა. ამასობაში ომიც დაიწყო. ამან, რა თქმა უნდა, მათი ცხოვრება შეაფერხა, ერთ საშინელ დღეს კი საერთოდ გაანადგურა. სახლის აფეთქების შემდეგ არცერთი ნამუშევარი არ გადარჩა, მერე კი მამაც დაიკარგა და დატოვა დიდი სიცარიელე, ტყვიების ზუზუნით, გოდებით, კვენესით, ყრულამეებით სავსე სიცარიელე. და ბიჭს უკვე სახლი ადარ ჰქონდა, მისი ერთადერთი სახლეული მასა იყო. ამიტომაც დაიწყო მამის ძეება ამ უსიერ სამყაროში. ყოველივე ეს უსინათლომ მომიყვა და ამის შემდეგ ის მხოლოდ ერთხელ ვნახე“.

3

დუქანში სიარული ჩვევად მექცა. ისე ვერ ჩავულიდი იქაურობას, კარი არ შე-მეღო. ნოემბერი იყო. ჩავუარე და კარი შე-ვალე კიდეც. სალამონ ხანი იყო, ხალხი უკვე კარგა ბლომად მოგროვილიყო. დარბაზში სიგარეტის გაუვალი ბოლი იდგა და ხალხის ხორხოცს ყურთასმენა მიჰქონდა. რა თქმა უნდა, თვალი კუთხის პატარა მაგი-დისკენ გამექცა და ნიკოც, როგორც ყო-ველთვის, იქ იყო. შორიდანვე მომესალმა. მეც უკითხავად მიუვჯექი, ერთი ბოთლი ღვინო და ცოტა საჭმელი შვუკვეთე. ნიკომ ახლადშევსებული ფურცელი გად-მომცა და ხანძოკლე საუბრის შემდეგ კითხვას შევუდექი: „უსინათლო კარგა ხანს აღარ გამოჩენილა. მე ვიცოდე, რომ მამის

კატო ჯავახიშვილი

მკვლელის სიმღერა

არ იტირო, მსხვერპლო ჩემო.

მაგ ხეივნების ქვეშ არ ჩაკარგო ეგ კრისტალები,
მთების მუქ-ჩრდილებს სუელ ტბებში ნუ გამოურეცხავ
გუმბათების ფერს, ფერს ნაღმების,
ფერს იმ რკალების, —
შენს ქუთუთოებს სიძულვილს რომ უფერმკრთალებენ.

არ ინანო, მსხვერპლო ჩემო.

ნადირი უფრო კეთილია, ვიდრე შორიდან
მოსჩანს და მანამ სიზმარივით გადახუნდება
ნათითურები მაგ თეთრ ყელზე, გამოიგლოვე —
უმომავლო შენი დინება
ზღვების გადასწროვ,
სახმელეთოს სულ რომ არ ჰევდა:

ნადირი უფრო კეთილია, ვიდრე შორიდან
მოსჩანდა, როცა ტყეში თეთრი ნაძვი ყვაოდა.

გზის დასასრული ფეხაკრეფით რომ არ გაგევლო
და წვრილ კისერზე ათას მძივად აბრჭყვიალებულ
ყვავილის ღეროს არ მოეკლა შენი სურნელი, —
რას იფიქრებდი?

არ მომიკვდე, მსხვერპლო ჩემო.

ზღვამოლოდინი მოკანკალე სუნთქვის სანაცვლოდ,
ამწვანებული მინდორივით მინევს ბალიშზე.

და ბელტებს ვითვლი,

თითქოს მეჩერ ტყეში გაფანტულ,
წვიმის ღმერთების გზაბანეულ ნაბიჯს გსანთლავდე.

საით წავიდნენ დავიწყების მდინარეები,
რომელ წაულსაცავს მიაბარეს გამოზამთრება?
შენს თხელ კაბებმი ქალაქები ილანდებოდნენ —
წონასწორობა — ტოლობა. წყალმცენარე ხარ.

ზამბარასავით

შეირხევი და... დამთავრდება.

თავბრუსხევეა? იქნებ თრობას უმარტივდები?!

ასე თავდალმა როგორლა თვლემ ჭალის ჩიტივით?...

საგარაუდო ცხოვრებების გამოტოვებით

ირხევინად და ქვავდებიან მუქი ფარდები.

შეხედე სიკვდილს, მსხვერპლო ჩემო.

ჩემი თითები მაგ ფერადი გზების სანაცვლოდ

ბალახის ღეროს საკვირების ამბავს ყვირიან.

სილურჯეს როგორ ამოუგესებ სიცარიელეს?

უავინო დღეების გასწროვ

რა გამჭვირვალე იყო დარდი მაგ სახლის კართან,
ხურჯინს ხმელეთით რომ ვავსებდი. ვერ გავიარე —
ვედავდი ძახილს მაგ სხეულში ამოფუებულს,
მოზელილ შენი ხმაურის ფქვილით,
იმ ღამით ორჯერ იწვია მერე,
ფოთლებმა ქარი ითამაშეს და გაითვალეს.

შენი კაცი კი ტკივილის გაღმა გუბებს სვამდა.
ნაწილი ღამის დანატოვარ ალგორითმებში

იყარგებოდა ჩემი ფრთხილი ნაბიჯის გამა,
როცა შენს ბოლო ამოსუნთქვას ღამეს ვუთევდი.

ცხოვრების ხაზი არსად რომ არ გადახრილიყო
და ამ მოსაწყენ, უმომავლო პრელუდიაში
შენს ცოცხალ თავს რომ სხვისად მევდრისთვის
ვეღარ მიესწრო, რას იფიქრებდი?!

ვერ გაიარა ეს გზები იმან,
ვინც ვერ დაბრუნდა მდინარეში და ტანს ისველებს,
ვერ გაიარა ეს გზები იმან,

ვინ სიძულვილი ვერ ისწავლა, დაიმარტოვეს
სინანულის გრძელმა მინდვრებმა,

სინანულის გრძელმა დღეებმა დაიმარტოვეს,
ვერ გაიარა ეს გზები იმან, ვინც

ვერც მოკვდა და ვერც გაცოცხლდა. ვერც მიატოვეს,
ვერც იძოვეს და ვერც იგლოვეს.

ან დაიგინყეს სამუდამოდ.
ვინც ცოცხალია და სამუდამოდ დაიგინყეს.

გზის დასახყისი ფეხაკრეფით რომ არ გაგევლო
და წვრილ კისერზე ათას მძივად აბრჭყვიალებულ
ყვავილის ღეროს არ მოეკლა შენი სურნელი, —
ხომ ვერ გიცნობდი?!

არ გეტკინოს, მსხვერპლო ჩემო.

რემი თითები სახმელეთო გემების განვრივ მიცურავენ.
ნელი დინება

ყველა გზას ისე გადარეცხავს, თითქოს არც იყო.

ან თითქოს იყო და იშლება. გადაიგვება,

ყველა ჭალა და ყველა ღელ.

ყველა სიკვდილი და სიცოცხლე გადაივსება

ყველა ფოთოლი შენი ტანის აკლდამად იქცა...
და შენი მკვლელი, მხრებზე შენი ნაზოლი მინდვრით

მიდის და ნაძვის წიწვებიდან წვიმა იწყება.
ისე ესწავლათ, როგორც გვინდოდა.
ისე ესწანეთა, რამდენი უანგბადიც
ჩევენი ფილტვებისთვის იყო საჭირო.
ისე ჩაცვათ, როგორც მიღებული იყო.
ისე ჩაგვეუტებოდნენ, როგორც ვიმსახურებდით.

დღესასეაული

ვის მოუყიდა აზრად, ჩემი შუბლის ღრმა ნაოჭი
გაეყიდა და

დაბადების დღის მისალოც ტორქში ჩაერჭო?!

რამდენჯერაც არ ჩააქრობ — მაინც ინთება.

პარსნორმალური სანთლებია, დღესასწაულებს
საჩუმისთვის რომ იგონებენ. და იმ ხალხისთვის
მშობიარობის ტკივილები რომ ავიწყდებათ.

არადა, როგორ გააცილებ ახალგაზრდობას
მუჯაოს სახლის მორყეული რიყულებიდან?
სიჩუმეს როგორ გამოაცლი ხის ძეველია ატაკას,
თუკი კუთხეებს მოგონება მიეკედლება?!

ბუნებრივია,

დამძიმებული ხელ-ფეხის გამო მიყვარდეს ფიქრი
სერიალების ალაგ-ალაგ გამოტოვება.

სქელი გული აქვს ტორტის, რომელიც ასე დაქსელეს
კონიაკის და შავი კენკრის არტერიებმა.

მშობიარობის ტკივილებს ვინც გადაასწრო,
ჯერ ვერ დაბერდა,

გამოვთვლი მანძილს, მარშრუტს ვგეგმავ,

საწყის წერტილს

ჩემი ბავშვობის სათამაშოს ცხირირით მოვნიშნავ.
ორი ნაბიჯიც რომ გადავდგა, საით ნამიყვანს?
შუალედური პუნქტები თუ სხვაგან გადავსვი —

ვერ დაგბრუნდები?!

ვინც დაიცალა,

იმათ ნაცვლად განჯინებიდან უნდა გადმოვდგე,
ლურჯი სანთლები მივაფარო

იატაკის ფარულ ღრიფობას —

ვის მოუყიდა აზრად, ჩემი შუბლის ღრმა ნაოჭი
გაეყიდა და

დაბადების დღის მისალოც ტორქში ჩაერჭო?!

ჭარბი სისხლი აქვს ახალგაზრდა ჭაობის ღამეს,
ჩასქელებული მდინარების გამოფხილება?

რომ დავიწყო გამოფხიზლება,

— გამელვიძება?

ხალ უკავ მოხდა

ხანძრიდან უნდა გამოიქცე ხე.

როგორც ჩემი ტანი. ხე —

გადაცმული ცარცის ძვლები.

ტოტების იცვლიან გამუდმებით. გზა

არც მთავრდება. არც იწყება.

არც თვალებს იქით იწელება. „ხვალ“ —

გამოქცეულ ღდეს მივანდე.

გუშინდლიდან რომ გადავცქერი. მზე

დაკარგული იმედია. მზე.

თვალებიდან თუ გამოძრება. ხეობა

ხვალ უნდა გადაბანა.

ხვალ უკეე მოხდა. გუშინ ახდა. დღეს

უკეე მხოლოდ სიჩუმეა. სულ სხვანაირი დაღლილობა.

სხვა.

დღე. ვიბრაცია. ჩრდილი, როგორც ხავერდი.

ძველ ტილოზე. ხვალ

გათენდება ალბათ ისევ. არ თენდება. რად ღამეა. რად

ჩამობნელდა. დაიძინე.

დილამდე მოხელე სიცოცხლეა. ხმებს

სიტყვები არ გააყოლო. სიჩუმე არ გააყოლო. გდევს

<p

გაგრძელება
დასაწყისი N273

— მისმინეთ და კარგად დამიგდეთ ყური! — მივმართო ჩევნებს ბალათურებს, უპირველესად კი მანსურს, რომელიც უკვე გამოირჩეოდა სხვებისაგან და ბაზებიც უჯერებდნენ, — დიდი სიბრძნე და მოხერხება გვმართებს. ამ საქმეში უშმაკობის გარეშე არაფერი გამოგვივა, რაიმე ხერხი თუ არ ვიხმარეთ, დაცლათის მოპოვების მაგივრად, ხალხსაც ტყუილად დავლუპავთ, თავსაც წავაგებთ და მტრებიც ჩევნი დაღვრილი სისხლით დაწერენ ახალ საგმირო ლექსებს და საკუთარ შრომისავლებს სახსოვრად და სამაყოფ დაუტოვებენ. ეს კი მე არაფორით მინდა და ვფიქრობ, არცერთ ჩევნთაგანს მოეწონება და დაუჯდება ჭკუაში.

კოცონის გარშემო შემოკრებილმა თანამებრძოლებმა თანხმობის ნიშნად თავი დამიკრეს. მხოლოდ მანსური იჯდა გაუნდრევლად, ყურადღებით და დაკეირებით მიყურებდა თავისი გამჭოლი მზერით და ჩუმად ელოდა, რას ვიტყოდი, რისი თქმა მსურდა.

— ვფიქრობ ეს ყურულთაი საქმეს ნაა-
დგება თუ ასე მოვიტცევით: ვინც ჩვენს რა-
ზში უფრო ფეხმარდ ცხენებზე ზის და
საუკითხეს მოისარად ითვლება, სამხრეთ-
იდან უნდა შემოუაროს უილურებისა და ყი-
რგიზ-ყაისაყების ულუსს. ხურავებზე მდ-
გარი მზირები, რაც შეიძლება, უხმაუროდ
და სწრაფად უნდა მოვაპთოთ, ბასრი იატ-
აგანებით უგრძნეულად გამოვჭრათ ყელი
ან საპელებით მოვაუდოთ, ვისაც როგორ
გემარჯვებათ. ამის შემდეგ ჩვენი ჯიგიტე-
ბი, რომლებიც სამხრეთიდან შემოუვლიან
მტერს, ჯერ ისრების წვიმას დაატეხენ თა-
ვს, შემდეგ კი დიდი ხმაურითა და გამაყრუ-
ებელი ყიფინით შეიქრებიან მათ რიგებში,
მოულოდნელი თავდასხმითა და სისხლით
დაზაფრულ, ჯერ კიდევ გამოუძინებელ და
თავგზააბნეულ მონინააღმდეგებს ერთიათ-
ად მეტნი მოეჩვენებიან. ამის შემდეგ პირვ-
ელსავე შეტაკებაში, როგორც კი სერიო-
ზულ წინააღმდეგებისა ნაწყდებიან, მტე-
რს ანაზღდეულად ზურგი უნდა აქციონ. ეს
უკანდახევა ისეთივე მოულოდნელი უნდა
იყოს, როგორიც თავდასხმა იყო. უცებ შე-
მოაბრუნებენ ცხენებს და თავანყვეტილი
ჭენებით შეეფერონ უკიდევანო ველებს.
თავი ისე უნდა მოაჩვენონ, თოთქოს შესატ-
ევად ძალები აღარ ჰყოფნით და უკან იხ-
ევენ, უნდა შეეცადონ, მტერი რაც შეიძლე-
ბა შორს გაიტყუონ და ამ ხაფანგში რაც
შეიძლია მატი მოწინააღმოვა შეიტანონ.

გაქცეული მტრის გამოსადევნებლად ბევრი გამოიდებს თავს, რადგან მანანწლა ძალების მსგავსად გაქცეულ ჯარს ჯაბანი და გულდედალიც კი დახალისდება ხოლმე. ამით კი გზა გაეხსნება და პრძოლა გაუადვილდება ჩვენს შედარებით მცირერიცხოვან ჯგუფს, რომელიც უიღურებისა და ყირგიზ-ყაისაყების კუზანის შუაგულში უნდა შეიჭრას, მათი ბანაკი დაარბიოს, საქონელი მოსხლიტოს, გამოირეკოს და კვლავ ხმლით გამოიკვლიოს უკან გზა. თუ მოულოდნელად ვიმოქმედებთ, ყველაფერი გამოგვივა. ამას იმაში, პირველი რაზმი, რომელიც სამხრეთიდან შემოუვლის და საკმარისად შორს გაიტყუებს მონინაალმდეგეს, უცებ ისევ უნდა შემოუტრიალდეს, ისრები მერქებივით დაუშინოს და კვლავ უკუიქცეს. ეს კენწლაობა და მოკლე-მოკლე დარტყმები მანამდე უნდა გაგრძელდეს, ვიდრე ის ჯიგიტები, რომლებიც მტრის ბანაკის შუაგულში შეიჭრნენ, ხარების, ცხენების რემას, აქლემებს და ცხვრის ფარას არ გამოილალას და პირდაპირ, მთელი სისწრაფით არ დაადგება გზას საჩვენოსაკენ. ამის შემდეგ მეორე რაზმიც, რომელიც მონინაალმდეგეს ტრამალებში გაიტყუებს, აერიდება, დაუსხლტება მტერს, ჭენებით წამოვა და გზაში თავის თანამებრძოლებს შეუერთდება. რა თქმა უნდა, მესმის, ძმები, რომ აქ, კოცონის პირას, თათბირი და ლაპარაკი ადვილია. ნათქვამია, თუ გინდა, ყოვლადმოწყალე ალლაპი გააღმო, რამე უნდა დაგეგმო. ათასი გაუთვალისწინებელი რამე მოხდე-

ბა და ორივე ჯგუფს გვარიანი ბრძოლა და ჩეხთაობა მოუწევს — ჯერ მარტო მათ ხორუგვებზე მზირების მოხსნა რად ღირს, იქაც ზანტი, ჩასუქებული სოვდაგრები ან წიგნებში ჩამჯდარი ულუმები კი არ დაგვხვდებიან, არამედ უიდურებისა და ყირგიზ-ყაისაყების რჩეული, სისხლზე დაგეშლი

თურგაუდები და ბათირები, მაგრამ თუ პირველი რაზმი, რომელიც ქვევიდან დაუცლის, მონინააღმდეგის ძირითადი დაჯგუფების ტრამალებში გატყუებას მოახერხდს, მაშინ, ინშალლაჲ, აღარ უნდა გაგვიჭირდეს მომხვდურების დამარცხება და ყოვლად მოწყალე ალლაჲის ნება-წყალობაც თუ იქნება, ჩვენს სანადელსაც მივალნეთ.

— ინდალლაპ!.. მაშალლაპ! — ჩაილა-
პარაკეს ჩვენმა ჯიგიტებმა, ვარსკვლავე-
ბით მოჭედილი ღამეული ცისაკენ ხელები
მოწინებით ალაპყრეს და მერე სახეზე ჩაბ-
ოისვეს. მხოლოდ მანსური იჯდა კვლავ გა-
უნდრევლად და დაკვირვებით, თვალმო-
უცილებლად მიყურებდა. უკვე ვიგრძენი,
როგორ დამძაბა და შემაწუხა ამ თავისი
მოუცილებელი, თითქოს ეჭვანი მზერით
და მეც უშნოდ ავიდერლე.

ბის დახოცვის შემდეგ ერთიანი იერაში მი-
კიტანოთ სრულ სიჩუმეში და ბრძოლით
გავიკვლიოთ გზა ალაფისენ. ჩვენ სატევ-
რები ვიშიშვლიოთ და პირდაპირ შევუტი-
ოთ მტერს, როგორც ვაჟეაცი ჯიგიტის წე-
სია! დაე, იქ ვიხილოთ ჭაბუკობა ჩვენა და
მახვილმა გაგვასწოროს, დანარჩენი კი ყო-
ვლადმოწყალე ალლაპის განგებაზე და
ნებაზეა დამოკიდებული — ბისმილლაპ...

— ბისმილლაპ, — გავიმეორებეც მასთან ერთად, — აბა, თქვენ რას იტყვით ძმებო — ფეხლევანებო?.. — მივმართე დანარჩენ მეომრებს ისე, რომ მანსურისათვის სწორედ ის ცალი თვალი არ მომიშორებია, რომელიც მიხსნა.

პექა ქურხული

თვალდაპარგული ყივჩაღის ჩანაწერები

რომელიც ახლა, მისი სიტყვებით, შეიძლებოდა, თავთან ერთად დამუკარვა.

ବୀଜିକ୍ରିଯା ପାଇଁ ଏହାର ଲାଗୁ ହେଉଥିଲା ।

— ბაბური მართალია!.. ბაბურს დავუჯეროთ, ბაბურს... ბაბურის თათბირი უფრო ახლოა ჭკუასთან... აյ მარტო თავზეხელაღებული იერიშით და ყისინით არაფერი გამოვა, ილათი უნდა და მოხერხება, თორემ მტერი გაცილებით რიცხვმრავალია... მანსურ, ბაბური თავისი ცალი თვალით გაცილებით უკეთ ხედავს, ვიდრე შენ ირკვეთი... სახედარი საძოვარს რომ დაინახავს, სიხარულით აყროყინდება ხოლმე, ამ დროს კი უძლეველი ლომი აყროყინბულ სახედარს ლანდივით უჩიუმრად მიეპარება და თავის საკბილოდ აქცევს.

უჩქუმრად ვისმენდი ბიჭების მხიარულ
შეძახილებს და ხოტბას. მანსურს ვუყურებ-
დი და იქედნურად ცალყბად ვულიმოდა.
მანსური გაცოფდა, მაგრამ ხმა ვერ ამ-
ონილო. მე რომ ვერაჯერი გამიბედა, ბიჭებს
შეულრინა. ცდილობდა, რაღაც ეთქვა, მა-
გრამ ყური აღარავინ ათხოვა და გაბრაზე-
ბული და გულშემოყრილი გაგვერიდა, მო-
სასხამში გახევია და ვითომ დასაძინებლად
დაწვა. თუმცა დარწმუნებული ვარ, ბოლმ-
ისაკან თვალზე რული არ მოა კიდებოთა.

ჩევნ ცოტაა ხანს კიდევ ვილაპარაკეთ,
ჩუმ-ჩუმად განბილებულ მანსურზე ვხურ-
რობდით, თან ვითომე ერთმანეთს ვაჩუმებ-
დით, არ გაგვიგოსო. მერე ბაჭყალის გავი-
სენეთ, ვის რა ონი ჩაგვიდენია, სასაცილ-
ოლო ამბებს ვიგონებდით, ვიდრე დალ-
ლილ-დაქანცულებს არ ჩაგვეძინა და ძი-
ლის სამეფოსა და სიზმრების საუფლოს
მივეცით თავი.

ბის დახოცვის შემდეგ ერთიანი იერიში მიკიტანოთ სრულ სიჩქარეში და პრძოლით გავიკვლიოთ გზა ალაფისკენ. ჩევნ სატევ-რები ვიშიშვლით და პირდაპირ შევუტი-ოთ მტერს, როგორც ვაჟუაცი ჯიგიტის წე-სია! დაე, იქ ვიხილოთ ჭაბუკობა ჩევნი და მახვილმა გაგვასწოროს, დანარჩენი კი ყო-ვლადმონებალე ალლაპის განგებაზე და ნებაზეა დამოკიდებული — ბისმილლაპ...

მის შუბის ტარზე იდგა, როცა გამოგველ-ვიძა. ჩევნ არსად გვეჩერებოდა. პირიქით, ისე უნდა გაგვეზომა მანძილი, რომ მოწი-ნააღმდეგის კუმანს დალამებისას მივდგო-მოდით. თანაც, როგორც გითხარით, აქე-დან ცხენებს ძალიან უნდა გაფლრთხილე-ბოდით, არ უნდა გადაგველალა, რადგან შეუპოვარი ბრძოლისა და ალაფის გამო-რიცვის დროს სწორედ მათ სისწრატისა და

— ბისმილლაპ, — გავიძეორე მეც მასთან ერთად, — აბა, თქვენ რას იტყვით ძმები — ფეხლევანები?.. — მივმართე დანარჩენ მეორებს ისე, რომ მანსურისათვის სწორედ ის ცალი თვალი არ მომიშორება გამძლეობას უნდა ვეხსნეთ. თუ ალლაპის წყალობაც იქნებოდა, ისე უნდა გამოვფრენილყავით, რომ ჩვენს ცხენებს ფეხები ყივჩაღეთის ველების ნიავით ებანათ.

დია, რომელიც მისხვნა. ახლა მე არ ვაშორებდი მზერას და ისე დაუინებით ვუყურებდი, წამით მეგონა, ის დაკარგული თვალიც ამხელა, რომ მან-სურის გულსა და გონიერას ჩავნედოდი, დილამ ძალა მოიკრიბა. გზა განვაგრძეთ. მთელი დღე ვიარეთ. უკვე ვფრთხილობ-დით, მყაცრად აღკვეთეთ ყველანაირი დო-ლი, მარულა, ყიუქინა და ხმაური. ნადირო-ბაც კი ავერძალეთ. ხშირ-ხშირად ვისვენ-

რო ახლოა ჭკუასთან... აქ მარტო თავზეხე-
ელაღებული იერიშით და ყიფინით არაფე-
რი გამოვა, ილათი უნდა და მოხერხება,
თორემმტერი გაცილებით რიცხვმრავალ-
ითა... მანსურ, ბაბური თავისი ცალი თვალით
გაცილებით უკეთ ხედავს, ვიდრე შენ ორი-
ვეთი... სახედარი საძოვარს რომ დაინახ-
ავს, სიხარულით აყროყინდება ხოლმე, ამ
დროს კი უძლეველი ლომი აყროყინდებულ
სახედარს ლანდივით უჩუმრად მიჰპარება
და თავის საკეილოდ აქცევს.

მზევრავები მალე დაპრუნდნენ და კარ-
გი ამბები მოიტანეს. როგორც ჩანს, მაღალ
ალლაპს საჩვენოდ მოეტრილებინა ცარ-
გვალი. ჩვენი ვარაუდ გამართლდა. ხო-
რუვენის ჩაუში მზევრავები ძილს თავს ძლ-
ივსდა ართმევდნენ. ლაპარაკის და გადა-
ძახილის თავიც აღარა აქვთ, კოცონთან
სხედან ოროლებზე დაყრდნობილები და
ერთმანეთს ეყუდებიან, რომ იქვე ნაცარ-
ში არ გაგორდნენ და ხვრინვა არ ამოუშვა-
ნო.

უჩემრად ვისმენდი ბიჭების მხიარულ
შეძახილებს და ხოტბას. მანსურს ვუყურებ-
დი და იქედნურად ცალყბად ვულიმოდი. მანსური გაცოფდა, მაგრამ ხმა ვერ ამ-
ონილო. მე რომ ვერაფერი გამიბედა, ბიჭებს
შეულრინა. ცდილობდა, რაღაც ეთქვა, მა-
გრამ ყური აღარავინ ათხოვა და გაბრაზე-
ბული და გულშემოყრილი გაცვერდა, მო-
სასხამში გაეხვია და ვითომდ დასაძინებლად
დაწვა. თუმცა დარწმუნებული ვარ, ბოლმ-
ისან თვალზე რული არ მოკიდაბორა.

ჩევნ ცოტა ხანს კიდევ ვიღლაპარაკეთ, ჩუმ-ჩუმად განბილებულ მანსურზე ვხუმრობდით, თან ვითომ ერთმანეთს ვაწუმებდით, არ გაგვიგოსო. მერე ბავშვობა გავისენეთ, ვის რა აინი ჩაგვიდენია, სასაცილოლო ამბებს ვიგორნებდით, ვიდრე დალლილ-დაქანცულებს არ ჩაგვეძინა და ძილის სამეფოსა და სიზმრების საუფლოს მივეცით თავი.

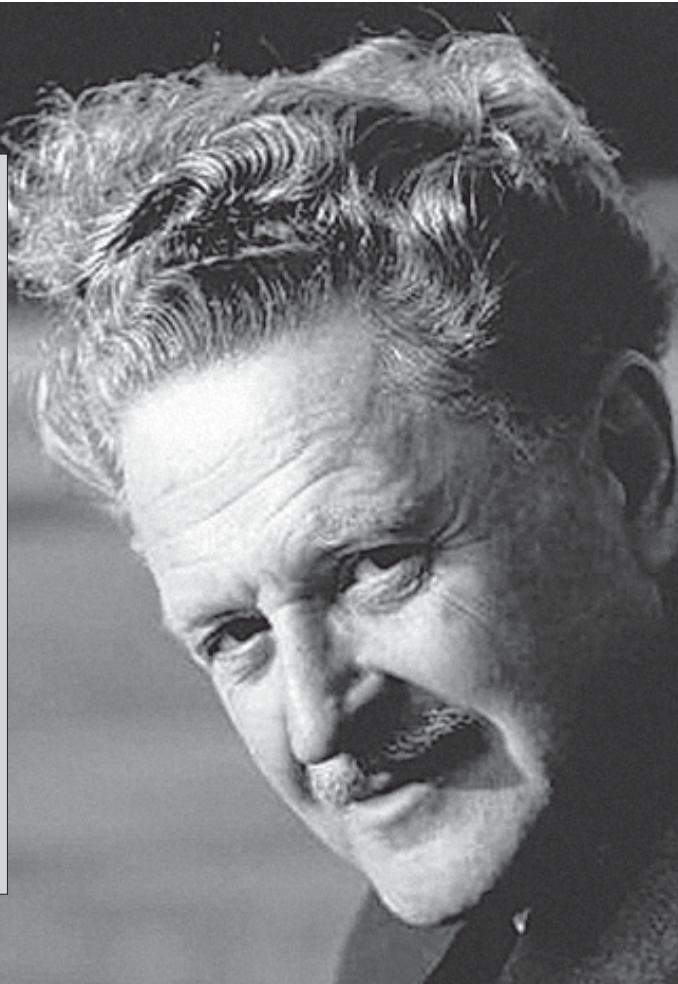
მზე კარგად წამოგვდგომოდა. თითქმის მობი თუ ამა, იაგოა ისევი საერთო ლაბერიბისთვის ისედაც მცირებიცხოვან ჯარში მცირეოდენი განხეობილებაც კი შეიძლებოდა, ძალიან ცუდად დამთვრებულყო. წყვანა, შური და შელახული პატივ-მოყვარეობა ყოველთვის პირდაპირი გზა იყო ღალატის, ვერაგობის, შიდააშლილობისა და მკველელობისაც კი, რასაც გამანადგურებელი და სამარცხვინო მარცხი შეიძლება, მოჰყოლოდა. ამიტომ როგორც კი პირდაპირ ცხენებზე ამხედრებულებმა

ნაზიმ პიქმეთი მეოცე საუკუნის დიდი თურქი პოეტი და ეროვნულ-განმთავისუფლებელი მოძრაობის აქტიური მონაწილეა... მეამბოხე სულის პოეტმა წლები გაატარა თურქეთის საპყრობილები. ოციანი წლების ბოლოს თურქეთი დატოვა, ზღვით ბათუმს მოადგა და, საქართველოზე გავლით, რევოლუციურ იდეოლოგიასთან ნილნაყარი პოეტი მოსკოვში ჩაიდა.

გატეხილი სტრიქონი, ანეული ტონი, ხმამალი ლირიკა — ეს ის მახასიათებლებია, რომლითაც პიქმეთი მაიაკოვსკის გვაგონებს, არცაა გასაკვირი, შინაგანმა მსგავსებამ გარეგანშიც იჩინა თავი.

პიქმეთს ახლო ურთიერთობა ჰქონდა თავისი თაობის ქართველ პოეტებთან. ხშირად ითარგმნებოდა ქართულად და გამოდიოდა ცალკე ნიგნებად... პიქმეთი 1963 წელს მოსკოვში გარდაიცვალა. დაკრძალულია ნოვოდევიჩის სასაფლაოზე. გთავაზობთ რამდენიმე ლექსის ჩვენეულ თარგმანს, რომელიც პიქმეთი შემოქმედების ადრეულ პერიოდს განეკუთვნება.

ნაზიმ პიქმეთი

სიცოცხლე და სიკვდილი

ლივლივა ცაში ნათება მკრთალი, მთვრის შესვლა და მთვარის გამოსვლა, იკლებს, ილევა გზები და ჟამი.

გზებზე ხეების ცახცახებს რიგი, ლანდები უკვე ტბორებს ამოცდა — მოწყინდათ წოლა ტბორების შიგნით.

ამ დროს სახლიდან ანათებს მორცხვად ლამფა და ქალის მიმოდის ლანდი. ამ სურათიდან არც ისე შორს ვარ.

შორს მატარებლის გაისმის ქშენა — რომანტიკული მიყვება დარღი და ჩემს ზმანებას სიცხადედ თარგმნის.

ხათ

გაუდაბურდა, მიყრუედა, გულის მიყრუედა გზები, ველარც იცნებამ იხარა, სიზმრებმაც მოიწყინა; და ზოგჯერ ვინმე ლამაზის მონა თუ მაინც ვხდები, იქნება სულაც უიღბლო მოწვენებები მძინავს.

შეყვარებულთა ბედნიერ წყვილებს რა მიღევს ქვეყნად, როცა შემოიდან ვუცეკრი — გული ტკივილით ფეთქავს, ერთმა რომ მაინც ინებოს, თვალი დამადგას ერთმა — ნიავიც გამოაღვიძებს ჩემს ჩაყრუებულ ლირას.

როცა ველოდები

შენ გელოდება თვალები, გზაში გამდგარი თვალები, დგას გაუვალი სიბრძელე, სინათლე უნავს წვალებით, დრო გადის, გელი ამაოდ, მაინც არ ჩანხარ ჯერაც.

აგვიანდება ვარსკელავებს ცაზე ფარებად გაბნევა, გულს უნდა, მაგრამ ამაოდ,

ჯერ ვერ ახერხებს გაფრენას, მნარე ტკივილის ატანას, ნისლის, ბურუსის დათმენას, დრო გადის, გელი ამაოდ, მაინც არ ჩანხარ ჯერაც.

ყოველი დღე და საათი გულზე მაწვება ლოდივით, მკლავს მე ამდენი მოთმენა, მკლავს მე ამდენი ლოდინი, დრო გადის, გელი ამაოდ, მაინც არ ჩანხარ ჯერაც.

შევეძრა

ო, გუშინ სალამოს კვლავ რომ არ მენახე, ვიტყოდი — სიყვარული მოკვდა და ვერ ვამხელ. კარგახან ვიარე თვალ-წამხამ სოველი, შევხვდი და — ხელახლა განახლდა ყოველი.

გაქცევის, გაქცევის შიშებიც არსებობს, ჩვენ-ჩვენი წარსულის შრეს გულით გარშემო, იქნება გვერჩია შორი-შორს გვერა, რომ გავმკლავებოდით ტრფიალის იარას.

სამართლებრივი და სამართლებრივი სამსახური

არც მოციმციმე შუქი, არც რამე ფეხის ჩეკმი, ქუჩას სურს, ენა იადგას, მაგრამ აქამდე მორცხვობს; და სამი კაცი მხოლოდ, კაცი ვართ სამად-სამი, ვინც ამ კუნაპეტ დამეში ხვალის იმედით ვცოცხლობთ.

დღეს მოკვდავია ჟამი, ჩვენი ქალაქის დროით, მხიარულება მისი, არადა გვახსოვს ყველას; გარდასულს მონატრებული წამოვიძახებ — ჰო, როგორ შევნოდა ამ ცას შვიდფერი ცისარტყელა!

ყველანი ტკივილინი, ძაძებიანი ყველა,

ბევრჯერ მოკვდით და გავცოცხლდით,

ბევრჯერ წავაგეთ ლელო;

და ჩვენს მწუხარე სულებში

ჩამდგარ სისხლისფერ მელანს

და ევალება წამება და ტანჯვა უნდა წეროს.

ბაგეს არ წყდება ბგერა, წინ-წინ მივინევთ რიდით, ჩადგა ფეხის ხმა ჩრდილში, ღანგზე კურცხალი შრება; რთხ მხარზე გადებული კუბო უჩვენოდ მიდის და მერე თანდათანიბით თვალსა და ხელს შუა ქრება.

დავფიქრდი მე ჩემს სიკვდილზეც —

სახემ აიკრა ფიტრი,

ეადვილება გლოვაში კაცის გახვევა მჩატედ;

შორს კვლავ გამოჩნდა კუბო —

გული ბაგაბუგს ითვლის —

ძველია წესიც, ადათიც, ახალს ვერაფერს ვამჩნევ.

აათიოსევაგა

აიშეს მარჯვენა

გედივით თეთრ კისერზე მზეთუნახავ აიშეს სამი წყება მარჯანი ამშვენებდა ყოველთვის; მოტრფიალე დერვიში ხელს ღმერთისეკნ აიშვერს: „განყდეს! — არ ეპატიოს შეცოდების მომენტში“.

უამმა ჟამი გამოხრა, გზებმა გზები მოლია, ცოდვასთან რო მიგიყანს — საკუთარი ფეხია; ერთხელ, ადუღებულმა სისხლმა აიყოლია და მარჯნებიც კისერზე აღარ შემოეხვია.

ტყები და მცვევარი ქალიშვილი

როცა უონავდა ტოტებიდან მზის ოქრო-ვერცხლი, თვალსა და ხელშუა დაიკარგა ტყეში ქალიშვილი; სულ ერთი კონა ხმელი ფიჩისით დაათორო ცეცხლი და ალს პირსახე და ხელები მიუშვირა.

ალი ბეჭებზეც შემოენთოო, განათდა არე, მერე კისრიდან ნანავები დაუშვა ზოლად, ცეცხლი მოედო ნამამებს და მოედო თვალებს და მორცხული ცეცხლის ერთმანეთთან დამთავრდა ბრძოლა.

თარგმნები მირანდა და ზაალ ეპანოიძევაგა

გაყიდულ მდინარეზე მარხილებით გაბანრულ რაზმს მაღალი, ბრიალათვალებიანი კაცი მიუძღვის. თხელია, ძარღვიანი, შავი თმა მხრებზე სცემს, ხშირ შავ წვერზე წვრილად ჩამოკიდებია სიცრიფანა ლოლოები. არც დაზვერვა გაუშვია წინ და არც დაცვას ამოფარებია, ნახონ აქაურებმა, რომ ჩემ სისხლი არ გვინდა, იქნება ეგრე მაინც გვენდონო, თქვა თათბირზე — თვითონ გაუძღვა საკუთარ რაზმს და ამიტომ ახლა ყველას დასწავად; განუყრელი მაუზერით, სწორედ ის მიაბიჯებს პირველი მდინარე ლენას გაყიდულ სტეპზე.

და რამდენად უცნაურიც არ უნდა იყოს, ამ, ერთი შეხედვით, ჩრდილოეთის თვალნარმტაცი და გულგრილი მინიდან მოზღვილ მკაცრ, გაბურგძენულ კაცს კარგად ახსოვს ხასხასა მწვანე ხეებით ჩამჯდარი მორყელი იდა, გუთანხე ნახოლი მამის გაოფლილი ზურგი, გუთნის ვერცხლისფერი პირისაგნ ზღვასაცით, შავ ბეჭებებად გაპონილი მინა, შავთმიან წენას ხმა, სამი და, უფროსი ძმა და ჭრაქის შუქით გაზეპილ თახში შვიდად გატეხილი ცივი მჭადი, პრასი და ლობით.

არც სოფლის სკოლა დავინწყებია: სისხამ დილით ცივი წყლით სახის დაბანისა და დანისლულ გზაზე კარგა ხნის სიარულის შემდეგ რომ ამონჩდებოდა სითეთრიდან, არც კლასი და არც მონაფების პატარა თითებზე მტკიცნეულად დამტებული მასწავლებლის გრძელი სახაზავი.

ეს მოგონებები მუდამ თან დააქვს და ბოლომდე გაჰყვება იმ შორეულ, ცივ და თვალურვდენებულ მხარეში, რომელშიც გაატარებს მთელ ცხოვრებას, ველარასოდეს დაბრუნდება უკან და, მგონი, სწორედ ამიტომ „ფურაშებიანი“ ჯარისაცების ცენტრში ჩამდგარი მუდამ ყაბალახით გადაიღებს ფოტოებს.

მანამდე კი ქუთასის რუსული სკოლაა, ქუთასის თეატრის სცენაზე შესრულებული როლები, თბილისის სამასავლებლო სემინარია და ის შრაშუნაფურცლებიანი სქელი წიგნი, ჩუმად რომ ათხოვებს უფროსელასელი, რომლის გახუნებულ ყდაზე შავი რუსული ასოებით ერერება: „ლუ ბლანი, საფრანგეთის რევოლუცია, ტომი!“ და ეს წიგნიდან დანახული მკაცრი, მაგრამ სამართლიანი, სამყარო (დაუნდობები მტრებისა და დედასაცია მზრუნველი მოყვრების მიმართ და იქაური, მასაცია გულანთებული, უშისრიგი გმირების თავგადასავლები და საკუთარ თავზე ხელის აღებით მიღწეული მიზანი — თავისუფლება, ძმობა, თანასწორობა) სამუდამოდ რომ შეცვლის მის ცხოვრებას.

1900 წელს, ოცდაექვისი წლის ასაქში, ის ესერების პარტიაში შედის, თავისი გურულობის — მოსწრებული ენის, სხარტი გონებისა და ფიცხი ხსიათის დამსახურებით პროპაგანდისა და ქვეცხი ხსახათის დამსახურება ადგილას მუშების, გლეხების, ჯარისკაცების წინაშე მორზე, მაგიდაზე, კიძეზე, ბორცვზე შემდგარი გაჰყვირის ლოზუნგებს. სამასავლებლო სემინარიიდან რიცხავენ, რის შემდეგაც სახალხო მასაცავლებლად ბათუმში გადადის. როგორიდის ქარხანაში „კონტრორიკად“ მუშაობს, ცოლს ირთავს, რორ შეილი ურნდება, ორივე გოგო, მაგრამ იქიდანაც გაქცევა უნებს და 1903 წლამდე სოხუმში იმაღება.

ამავე წელს რევოლუციონერების მოსამზადებელ არალეგალურ კურსებს აგთავობებს, ტუვებს ესრებს, ფერებს არალისტურ პარტიაში შედის, კავკასიაში მოქმედი ცენტრალური კომიტეტის რევოლუციური ჯაგუფის ლიდერი ხდება და საზღვარგარეთიდან იარაღი შემოაქვა.

მასთან კამათი რთულია, ძნელად რომ ვინდემ გაუძღვოს მის ტყვიამზრეცვევით სწრაფ, ბასრ სიტყვებს, თვალი გაუსწიოროს მის ნაკვერჩხალივთ მოელვარე თვალებს, გაეჯიბროს — სიმამაცები, ამტანობაში, დაუნდობლობაში.

„ლიბავას“ ამბავი კი საქვეყნოდ უთქვაშს სახელს.

ფედერალისტები შევიცარიაში დიდადალ იარაღის იგდებენ ხელთ, ოდესაში ნაყიდ გემზე, „ლიბავაზე“, ტვირთავენ და საქართველოსენ მოაცურებენ, მაგრამ იპერაცია გაყიდულია და გემს კონსტანტინოპოლიში უნდამდებრებია ელოიდება.

ის პორტშია. პარტიისგან მივლენილი მეზღვაურების დუქენში წრუპაქა რომს და მზის სხივებისგან თეთრად აელვარებულ ზღვას გაჰყვირებს, რომლის სილომებშიც მშვიდად ირნებიან გემები, როდესაც შემთხვევა!

ძრავიან ნავს ქირაობს, საღებავებითა და ფუნჯებით ტენის, მარტოლ-მარტო მიაპოსს აქიმირილ ტალღებს, როგორც წლების წინ მამის გუთანი მინას, და ლურჯი ზღვის სილომებში „ლიბავას“ სილუეტი ჩნდება. პორტაცმდე ასორმოცდათ ვერსში აჩერებს გემს, თეთრიდან ნითლობად დებავს, ნელს ზემოთ შიშველი და ხმელი, მეზღვაურებთან ერთად თვითონაც მუშაობს, ხის აპრას ნარნერით „ლიბავას“ ნაფორებად აცევებს, სხვასა აჭერებს, გემი პორტში შემოჰყავს, უფორველად უშვებს ღუზას და დათქმულ დროს ასევე უშფორველად, ჩამოყავს საქართველოში.

რევოლუციურ პარტიებსა და სოფლებს იარაღის ურიგებს და 1905 წლის აჯანყებაში რიგითი მებრძოლა და თან სამხედრო-რევოლუციური ორგანიზაციების ხელმძღვანელი.

ამიტომაცაა უფრო გრძელი და მრავალ-ფეროვანი წითელ ტერორისტთა ცხოვრება, თეთრების ბოლო კი მოქრილი მონეტებივთ წაგავას ერთმანეთს: დაიჭირეს — დახვრიტებებს!

1917-ში ირკუტსკშია, მენევევიების და ესერების წინააღმდეგ იბრძების და თავისი ათასეუთასეკაციანი რაზმით მრგვალსახა და შავულვამა თეთრ ატამან სემიონოვის დაუნდობლიბით ცნობილ მონდოლურ-ბურიატულ პოლეს ეკახება, ამარცებს, დევნის, ქალაქებს „ბურუუაზისგან წმენდა“ და თავისი წაზმდან ირკუტსკს ჩეხები იყავებენ. იძულებულია, ბაიკალის საკულტურო მინიჭებული მის ყორანივით შავ წვერს კი აქა-იქ უკვე შეპარვი ვერცხლისფერი ძაფები.

მდინარე ბალოისკენ ქვემო უდინის ფრონტზე აჯანყებული ჩეხო-სლოვაკების წინააღმდეგ საბრძოლველდგამაზამოს.

1918 წლის ივნისში I მსოფლიო ომის გმირის, ცამბირელ სუვოროვად წოდებული, პოეტის, იდეალისტის, სისასტიკით გამორჩეულ ციმბირელ სამოქალაქი იმში ერთ-ერთი ყველაზე ჰუმანური და თავმდაბალი მეთაურის, ანატოლი პეპელავის თაოსნობით ირკუტსკს ჩეხები იყავებენ.

იძულებულია, ბაიკალის იქით შეაფაროს თავი, საკუთარ რაზმს ისევ თვითონ მიუძღვის, ტბის კამაცამა წყალში არეკლილ მის ყორანივით შავ წვერს კი აქა-იქ უკვე შეპარვი ვერცხლისფერი ძაფები.

მოსკოვს იკავებს. პეპელავი სურალის და ითელარმიელებს ამარცებს, მათ იარაღს, სამედიცინო დახმარებას, ფულში ხელში იგდებს, ციმბირის წითელებსა ბურიდან და ციმბირის პირველი გენერალი ხდება.

თეთრებისა და მკაცრი ზამთრისაგნ თავდასაცავად მონდოლებით საზღვრების მიდის, გზა გრძელია, ციმბირი ლამაზი, მაგრამ ულმობელი. საზღვარს ათასხუთასიდან რვასი კაცითლა აღწევს.

პეპელავი გამარჯვებებს განაგრძობს, წითელურ ურალის დედამიზისტებაქ ეკატერინბურგს იღებს, მაგრამ მერე თითქოს ნაგებული საქმე ისევ წითელებისკენ ტრიალდება და 1918 წლის ნოემბერში ჩერმინოვის გადათეთრებულ სადგურზე ნახევრად გათოშილი მემანებანე ტიხოლუბოვი უცნობ-ნურ სურალის დედაქალაქ ეკატერინბურგს იღებს, მაგრამ მერე თითქოს ნაგებული საქმე ისევ წითელებისკენ ტრიალდება და 1918 წლის ნოემბერში ჩერმინოვის გადათეთრებულ სადგურზე ნახევრად გათოშილი მემანებანე ტიხოლუბოვი უცნობ-ნურ სურალის დედაქალაქ ეკატერინბურგს იგდებს, ციმბირი ლამაზისტები, მეცნიერები, შიმილისგან ნაირივით თავლებანთებულები რომირნევიან გალეულ, ნეკენბამიყენ წელ-წელა იკვეთებიან ყინულის მხედრები, ჩამომხმარები, უპეებჩაცვენილები, შიმილისგან ნაირივით თავლებანთებულები რიმირნევიან გალეულ, ნეკენბამიყენ წელ-წელა ცხენებზე, თოვლისგან თეთრ შინელებზე გაყიდული შაშხანები გადაუკავიდათ, წინ კი ამ უცნაურ პროცესის ნელა მოუძღვის ხმელი, გრძელმობიანი, შავ წვერზე ლოლობებდაკიდებული კაცი, რომლის შესახებაც მთელ ციმბირში გაბანეულად ჭორები და ლეგანდები და რომელსაც უცვე ციმბირები პაპას ეძახილი გადამდებით დამთავრებული.

სამოცდათი კაციდან ჰარის. ჩერმინოვის რაიონში, სოფელ გალუშეტევის ახლანის და მის დივიზია თავისი გადასაცია და დამატებით ცალკეული ცხენებით ცალკეული ცხენებით და მინაზე, დღე-დღიების ცალკეული ცხენებით და მინაზე ზარს სცემს თეთრგვარდიელების დამსჯელ რაზმებს.

არაადამიანური სიმკაცრით უჭირავს დისკადლინის სამკაცრი სიმკაცრით უჭირავს დივიზია თავისი გადასაცია და ავსტრიელი ჯარისაცება, რუსი ანარქისტები, ციმბირელი მევლელები და ხარალები. აქ ყველა ცხენებზე ზის და ყველა გვერდი-გვერდ იბრძების: ცირკების ჯამუხი ძალისნიდან დაწეს ყველული, მსახიობებით, მოქნილითი

